

Fecr Yayınları: 483

KUREYŞ ŞAHİNİ

-I. Abdurrahman Dönemi Endülüs Tarihi-

Yaşar Emrah KOŞDAŞ

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

VADİ GRAFİK TASARIM VE REKLAMCILIK LTD. ŞTİ.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1

Yenimahalle/ANKARA • Tel: 0 312 395 85 71

(Sertifika No: 47479)

1. Baskı: Kasım 2021

ISBN: 978-625-8005-27-1

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUREYŞ ŞAHİNİ

-I. Abdurrahman Dönemi Endülüs Tarihi-

Yaşar Emrah KOŞDAŞ

Ankara 2021

Arş. Gör. Yaşar Emrah KOŞDAŞ

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslâm Tarihi ve Sanatları Araştırma Görevlisi.

1990 yılında Kocaeli'nin Körfez ilçesinde doğdu. İlköğretim ve liseyi Kocaeli'de tamamladı. 2016 yılında Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Mezun olduğu yıl aynı üniversitenin İslâm Tarihi ve Sanatları Anabilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2019 yılında yine aynı üniversitede İslâm Tarihi ve Sanatları alanında yüksek lisans eğitimini tamamladı. 2015-2016 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda görev yaptı. Arapça, İngilizce ve İspanyolca bilen yazar evli ve bir çocuk babasıdır.

yasaremrah.kosdas@erdogan.edu.tr

*Kıymetli Eşim ve
Biricik Oğlum'a ...*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR -----	9
ÖN SÖZ -----	11
GİRİŞ -----	13
A. Araştırmanın Amacı -----	13
B. Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları -----	15
C. Araştırmanın Yöntemi -----	16
D. Araştırmanın Kaynakları -----	17

BİRİNCİ BÖLÜM

EMİRLİK ÖNCESİNDE I. ABDURRAHMAN -----	19
I. Doğumu ve Nesebi -----	19
II. Ahlakî ve Fizikî Özellikleri -----	20
III. Gençliği, Yetişmesi ve Aile Hayatı -----	22
IV. Abbâsî İhtilalinden Kaçışı -----	23
V. Endülüs Emevî Devleti'nin Kurulması -----	34
VI. I. Abdurrahman Öncesi Endülüs'ün Siyasî Durumu -----	39

İKİNCİ BÖLÜM

EMİRLİK DÖNEMİNDE I. ABDURRAHMAN -----	43
I. I. Abdurrahman Dönemi Endülüs'te İç Siyaset -----	43
A. I. Abdurrahman'ın Yönetim Tarzı -----	43
B. I. Abdurrahman Dönemi Gerçekleşen İsyanlar -----	46
1. Devrik Vali Yûsuf b. Abdurrahman el-Fihrî ve Aile Üyeleri Tarafından Gerçekleştirilen İsyanlar -----	47
a. Yûsuf b. Abdurrahman el-Fihrî İsyanı -----	47
b. Ebü'l-Esved Muhammed b. Yûsuf el-Fihrî İsyanı -----	52
c. Hişâm b. Urve İsyanı -----	53
2. Abbâsî Destekli İsyan Hareketleri -----	55
a. Alâ b. Muğis el-Cuzâmî İsyanı -----	55
b. Abdülmelik b. Hubeyb İsyanı -----	59
3. Yemenîlerin Gerçekleştirdiği İsyan Faaliyetleri -----	59
a. Abdülğâfir el-Yemenî İsyanı -----	60
b. Saîd b. Yahsubî el-Matarî İsyanı -----	61
c. Ebû Sabbâh İsyanı -----	63

d. Ebû Sabbâh'ın İntikamı İçin Ayaklanan Yemenî Liderler -----	65
4. Berberî Şekya b. Abdülvâhid İsyanı -----	68
5. Otoritenin Reddine Yönelik Gerçekleşen Süleyman b. Yekzân İsyanı -----	71
a. Süleyman b. Yekzân İsyanı -----	72
1. I. Abdurrahman'ın Sarakusta Seferi -----	79
6. Yakın Akrabalarının Gerçekleştirdiği İsyânlar -----	82
a. Yezîdî İsyanı -----	82
b. Remâhis b. Abdülazîz İsyanı -----	84
c. Muğîre b. Velîd İsyanı -----	84
7. Küçük Çaplı Mahalli İsyân Hareketleri -----	86
II. I. Abdurrahman Dönemi Endülüs'te Dış Siyaset -----	89
A. Asturias Krallığı -----	89
B. Fransa'yla İlişkiler -----	97
III. I. Abdurrahman Dönemi Endülüs'te İdari Yapı, Kurumlar ve Devlet Görevlileri -----	98
A. İdari Yapı -----	98
B. Kurumlar ve Devlet Görevlileri -----	99
1. Hâciplik -----	100
2. Vezirlik -----	100
3. Adalet Teşkilatı -----	104
4. Ordu Sistemi -----	105
5. Hisbe Teşkilatı -----	107
6. Para Basımı -----	108
IV. I. Abdurrahman Dönemi Kültürel Hayat -----	110
V. I. Abdurrahman Dönemi Dinî Hayat -----	113
VI. I. Abdurrahman Dönemi İmar Faaliyetleri -----	114
A. Kurtuba Camii -----	114
B. Rusâfe Sarayı -----	117
VII. Veliâht Tayini ve Vefatı -----	120
SONUÇ -----	123
KAYNAKÇA -----	127
EKLER -----	133
DİZİN -----	137

KISALTMALAR

bk.	: Bakınız
by.	: Basım yeri yok
bt.	: Basım tarihi yok
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
Doç.	: Doçent
Dr.	: Doktor
ed.	: Editör
H.	: Hicri
haz.	: Hazırlayan
Hz.	: Hazret, Hazreti
M.	: Miladi
M.Ö.	: Milattan önce
M.S.	: Milattan sonra
Prof.	: Profesör
s.	: Sayfa
yy.	: Yüz yıl

ÖN SÖZ

Târik b. Ziyâd tarafından 92/711 yılında fethedilen İber Yarımadası, 132/750 yılına kadar Şam yönetiminin emri altında bulunan valiler tarafından yönetiliyordu. Şam Emevî Devleti yıkıldıktan sonra, 138/756 yılına kadar son Endülüs valisi Yûsuf b. Abdurrahman el-Fîhrî tarafından yönetilen bu topraklar, I. Abdurrahman'ın Endülüs'e girip yeni bir devlet kurmasıyla birlikte farklı bir yapı kazandı.

I. Abdurrahman'ın hayatı ve emirliğini merkeze alarak gerçekleştirilen bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Emirliğine kadar olan hayatını ihtiva eden birinci bölümde gençliği, yetişmesi ve aile hayatına yönelik bilgiler verildikten sonra, ana konu olarak Abbâsî ihtilali sonrası Endülüs'e kaçış serüveni üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın önemli kısmını oluşturan ikinci bölümde ise Abdurrahman'ın emirlik hayatı, sistemli ve kronolojik bir şekilde ifade edilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde yaşanan isyan hareketleri, Fransa ve İber Yarımadası'nda kurulan ilk Hıristiyan devlet olan Asturias Krallığı'yla ilişkiler, imar faaliyetleri, dönemin dinî ve kültürel yapısı, çok yönlü ve mukayeseli bir okumayla ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın gerçekleşmesinde kaynaklara erişme noktasında yardımlarını esirgemeyen Arş. Gör. İbrahim Emre Şamlıoğlu'na, vakitlerinden ayırarak çalışmanın tamamını okuyup tavsiye ve görüşleriyle bizlere destek sağlayan Arş. Gör. Ayşegül Toprak'a, maddi-manevi desteğiyle her zaman yanımda olan kıymetli eşim Emine Koşdaş'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaşar Emrah KOŞDAŞ
RİZE